

Lakanga ‘Ata

Talekita Poate ki he Ngaahi Pisinisi ‘a e Pule’anga

‘Oku fanongonongo atu heni mei he Potungaue ki he Ngaahi Pisinisi ‘a e Pule’anga ‘a e ngaahi lakanga ‘ata ko e “**Talekita ki he Poate ‘a e Ngaahi Pisinisi ‘a e Pule’anga**”

Ko e ngaahi pisinisi ‘a e Pule’anga ‘oku fiema’u ki ai ‘a e kau Talekita, ‘oku kau ki ai ‘a e:

1. Kautaha ‘Uhila ‘a Tonga (TPL)
2. Poate Vai ‘a Tonga (TWB)
3. Kautaha Ma’u Mafai ki he Veve (WAL)
4. Kautaha Fetu’utaki ‘a Tonga (TCC)
5. Komisoni Fakamafolalea ‘a Tonga (TBC)
6. Kautaha Feáveáki Meili á Tonga (TPost)
7. Kautaha Keipolo á Tonga (TCL)
8. Kautaha Malaévakapuna á Tonga (TAL)
9. Kautaha Vaka ‘Otumotuanga’ofa (FISA)
10. Ma’u Mafai ki he Ngaahi Taulanga (PAT)
11. Kautaha Maketi á Tonga (TMCL)
12. Kautaha ‘oku nau Tokangaí e Koloa á Tonga (TAMA).

‘Oku faka’amu ‘e he Pule’anga (Ma’u ‘Inasi) ke fakaafe’i atu kinautolu:

- ‘Oku nau ma’u ‘a e ngaahi taukei kehekehe ‘oku fakapatonu ki he fatongia tefito ‘o e ngaahi kautaha Pisinisi ‘a e Pule’anga.
- Ha kau fakafofonga mei he komiuniti mo e kakai ‘oku nau faka’aonga’i ‘a e ngaahi sevesi, mo e koloa ‘a e ngaahi Pisinisi ‘a e Pule’anga.
- Ha kau fakafofonga mei he hou’eiki fafine taukei ‘o e fonua.

Ko e Ngaahi ‘ulungaanga mahu’inga ke maú é ha memipa Poate

Ko kinautolu ‘e fie tohi mai kuopau kenau ma’u ‘a e kongá lahi ‘o e ngaahi ‘ulungaanga ko ‘eni, ke makatu’unga ai ‘enau fe’unga ke hoko ai ko ha memipa ‘o e ngaahi poate:

- Mahino’i ‘a e fatongia ó e Poate mo e ngaahi tefito’i mo’oni ‘o e pule lelei;
- Anga faka-taki mo visone;
- Faitotonu mo angatonu;
- Taliui mo Áta kituá á e ngaue;
- Loto fiengaue mo mateaki’i ‘a e taumu’a mo e ngaahi tefito’i fatongia ‘o e Pisinisi;
- Poupou’i mo fakai’ia ‘a e loto fie ngaue;
- Tukupa ki he ngaue fakataha mo langahake ‘o e kau ngaue;

- Fakahoko hono fatongia fakatalekita ó longomoúí lolotonga á e ngaahi fakataha, pea mateuteu maú pe ki he ngaahi fakataha ‘a e Poate;
- Ko éne faitu‘utu‘uni ke fakamuómuá á e lelei taha maáe Ngaahi Pisinisi á e Puleánga pehe foki ki he Maú Ínasi;
- Moúí lelei fakaesino mo fakaátamai;
- Fakamu‘omu‘a ma‘u pe ‘a e ngaahi fiema‘u ‘a e fatongia Talekita mo e Poate.

Ngaahi Taukei mo e A'usia Fakangaue 'oku Fiema'u 'i he Poate:

Kuopau ke maú ‘e he tokotaha kole ngaue ‘a e konga lahi ‘o e ngaahi taukei mo e ngaahi a‘usia ngaue ko ‘ení:

- Maheni mo e ngaahi tefito'i ngaue 'a e Ngaahi Pisinisi á e Puleánga pea pehee ki he sekitoa ‘oku fakahoko fatongia ai ‘a e Poate;
- Taukei fakapisinisi;
- Fetu'utaki fakapisinisi lelei;
- Taukei 'i hono ohi ha ngaahi fokotuútuú ngaue ki he feliliuaki ó e 'ataakai fakapisinisi;
- Taukei 'i hono pule'i lelei 'o e pa'anga;
- Taukei ngaue í hono pule'i mo fakalele e fakahoko ngaue ó e pisinisi;
- Taukei 'i he palani mo e fokotuútuú ngaue 'a e pisinisi;
- Potoí ngaue ki hono pule'i ó e kaungaue ó ha pisinisi;
- Taukei 'i hono pule'i 'o ha poloseki, tautautefito ki he ngaahi langa fakalalakaka mo e 'inivesimeni;
- Potoí 'i hono fakaútoúta 'a e ngaahi liliu fakalao mo fakapolitikale;
- 'Ilo ki he maketi mo e va fengaueáki mo e kakai;
- Taukei ki hono mapule'i 'o e ngaahi fakatamaki ‘oku hu‘u ki ai ‘a e pisinisi;
- Taukei fakatekinikale fe‘unga mo fakapatonu ki he Ngaahi Pisinisi á e Puleánga.

Ke ke hoko ko ha talekita poate, kuo pau ke ke a‘usia ‘a e ngaahi makatuúnga ‘oku tu‘utu‘u ni í he Lao ki he ngaahi pisinisi á e puleánga (Public Enterprises Act) mo e lao ki he ngaahi kautaha (Companies Act). Ko e ngaahi tohi kole kotoa ke fakatuásila kia:

Dr Fotu K.V. Fisi'iahi
 Pule Lahi
 Potungauae Ki he Ngaahi Pisinisi e Puleánga
 Levolo 1, Tonga Post Building
 Nukuálofa
Tonga

Kataki kae fakahu mai ‘a e ngaahi tohi kole, fakataha mo e ngaahi tohi poupu ki he tu’asila ko ia ‘oku ha atu ‘i ‘olunga. Pe ko hono ímeili mai kia Lavinia Ika, lika@mpe.gov.to .

Ka toe fiema’u ha fakaikiiki, kataki ó fetuútaki mai kia **Lavinia Ika** í he fika telefoni 7400255 pe ímeili ki he lika@mpe.gov.to

Ko e ngaahi tohi kole kotoa pe ke fakahu mai ‘o ‘oua toe tomui ange ‘í he taimi 4.00 efiafi ‘o e áho Falaite, 21 ó Fepueli, 2025.